

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง คชศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนช้างบุญวิทยา

Development of the Local Curriculum on Elephant Study For Grade 11 Students of Changboonwittaya School

ชิติพัทธ์ สุขเกษมศิลป์¹ และ บุญชม ศรีสะอาด²

Chitiphat Sukkasemsin¹ and Boonchom Srisa-ard²

(Received: July 2, 2018; Revised: July 21, 2018; Accepted: July 24, 2018)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1. พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องคชศึกษา 2. ศึกษาผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง คชศึกษา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนช้างบุญวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33 จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ หลักสูตรท้องถิ่น แผนการจัดการเรียนรู้ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น แบบประเมินหลักสูตรท้องถิ่น แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดภาคปฏิบัติ และแบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรคชศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนได้แก่ ทดสอบลำดับพหุสัมพันธ์คอกซัน (The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Rank Test) ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. หลักสูตรที่พัฒนามีความจำเพาะเกี่ยวกับการเลี้ยงช้าง ดูแลช้างและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวกวย ปัญหาและการอนุรักษ์ช้างไทย

2. ผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น พบว่า นักเรียนที่ได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่น มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีผลการวัดภาคปฏิบัติในระดับดีมาก และนักเรียนพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นในระดับมาก

คำสำคัญ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น คชศึกษา

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. student, Educational Research and Evaluation Program, Faculty of Education, Mahasarakham University

² รองศาสตราจารย์ ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² Assoc. Prof., Department of Educational Research and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University

Corresponding Author E-mail: notenakrab@gmail.com

Abstract

This research aimed to: 1) develop a local curriculum on elephant study; 2) study the results of implementation of the local curriculum on elephant study. The target group consisted of 15 grade 11 students of Changboonwittaya School, Secondary Education Service Area Office 33, in the second semester of the academic year 2017. The instruments were the local curriculum, learning organizing plans, a questionnaire and an interview form for the study of needs in local curriculum development, a local curriculum assessment form, a learning organizing plan assessment form, a learning achievement test, a test for practical experience, and a test for satisfaction with organizing for learning according to the curriculum on elephant study. The statistics employed in the analysis of data were percentage, the mean, standard deviation, and the Wilcoxon Matched Pairs Signed-Rank Test was employed in the test of the difference between the mean score before learning and the mean score after learning.

The results are as follows.

1) The curriculum that had been developed had its specificity of raising elephant, elephant care and traditional culture of the Kuay people, problems and conservation of Thai elephants.

2) The results of the local curriculum implementation revealed that the students who had learned through the local curriculum had their learning achievement scores after learning higher than before learning, with statistical significance at the .01 level. The students had a very good level of performance and were satisfied with learning organized according to the local curriculum that had been developed at a high level.

Keywords: development of the local curriculum, elephant study

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ว่าด้วยแนวทางในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น โดยการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้ชุมชนมีบทบาทและส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา และมีนโยบายให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบกระบวนการศึกษาอย่างเหมาะสม เพื่อนำภูมิปัญญาที่เกิดจากความรอบรู้จัดเจนของคนไทยหลายชั่วคน ให้กับสังคมไทยในอนาคต มีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้มีการฟื้นฟูและพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญา

ทุกระดับการศึกษา คำนึงถึงพื้นฐานทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น มีสถาบันหรือองค์กรรับผิดชอบงานคลังข้อมูล ภูมิปัญญา และรวมถึงการวิจัยและพัฒนาภูมิปัญญาอย่างเป็นองค์รวม มีเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ มีระบบข้อมูล ข่าวสารสนเทศภูมิปัญญาไทยที่ทันสมัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ การนำภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ให้สถานศึกษานำโครงสร้างของหลักสูตรแกนกลางไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึง สภาพปัญหา ความพร้อม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งสามารถจัดทำแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาได้หลายวิธีเช่น การปรับกิจกรรมการเรียนการสอน รายละเอียด เนื้อหาวิชา จัดทำคำอธิบายหรือวิชาเพิ่มเติม ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ เพื่อความเป็นไทย เป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554) ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนจึงต้องมีการผสมผสานความรู้ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิทยาการใหม่ เพราะภูมิปัญญาเหล่านั้นคือพื้นฐานขององค์ความรู้ใหม่ ดังนั้นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จึงเป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับท้องถิ่นและใกล้ชิดกับตัวผู้เรียน ด้วย และจะมีผลทำให้การเรียนรู้ที่มีความหมายกับตัวผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้จะมีความหมายกับผู้เรียนนั้นต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เรียน (พิทยารัตน์ เรืองรัมย์, 2558)

จากนโยบายการศึกษาดังกล่าวในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำหลักสูตรแกนกลางเพื่อให้แต่ละสถานศึกษานำมาเป็นกรอบหลักสูตรในการจัดการศึกษา ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม บนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นความสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลาตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลกว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆไว้ ดังนี้ ศาสนา ศิลปกรรมและจริยธรรม หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

เนื่องจากข้างเป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมืองของไทย และโรงเรียนข้างบุญวิทยาตั้งอยู่ในหมู่บ้านที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดสุรินทร์ จึงมีนักท่องเที่ยวทั้งจากไทยและต่างชาติต่างสงสัยเกี่ยวกับชาวควย

ประเพณีที่เกี่ยวข้องกันของช่างและคน ทักษะการดูแลช่าง การอนุรักษ์ช่าง ปัญหาของช่างในยุคปัจจุบัน จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับคหศึกษา

ในการศึกษาเกี่ยวกับคหศึกษาต้องรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชาวทวยด้วยซึ่งพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ปี พ.ศ. 2200 ว่าชาวทวยได้อพยพเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัยเดินทางแสวงหาทำเลตั้งถิ่นฐานที่สงบและอุดมสมบูรณ์ กระจายอยู่ตั้งแต่เมืองอัตปือแสนแป ในอาณาจักรล้านช้าง (อรัญ ปุณโณทก, 2527) บางส่วนอพยพเคลื่อนย้ายถิ่นฐานกระจายอยู่ทั่วไปในอาณาจักรเจนละบก (ภาคอีสานตอนล่างในปัจจุบัน) ประมาณ 3,000 ปี ก่อนพุทธศักราช ชุมชนโบราณตั้งถิ่นฐานบริเวณลุ่มแม่น้ำมูลพบหลักฐานเครื่องปั้นดินเผาสีขาวในเขตอำเภอชุมพลบุรีและแหล่งถลุงโลหะ ในเทือกเขาพนมดงรัก เป็นที่ตั้งของชุมชนที่สืบทอดหรือสืบเชื้อสายมาจากเผ่ามุนด์ (Munda) ซึ่งอพยพมาจากเทือกเขาหิมาลัยตามลำแม่น้ำโขง คนกลุ่มนี้มีทักษะในการจับและฝึกช้างสันนิษฐานว่า คือ ชาวทวยในเขตประเทศลาวและประเทศไทย (เจริญ ไวรวัจนกุล และคณะ, 2553)

บ้านตากกลาง (ซึ่งเป็นหมู่บ้านช่าง) ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์เป็นดินแดนแห่งอารยธรรมโบราณแหล่งลุ่มแม่น้ำมูลที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหารทางธรรมชาตินานาชนิด และมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นเป็นการเฉพาะที่ไม่เหมือนใครทั้งในด้านภาษาพูดความเป็นอยู่ระหว่างคนกับช้างและเป็นวัฒนธรรมที่มีระบบพึ่งพาอาศัยกันมาเป็นเวลานานหลายชั่วอายุคน เช่น เวลามีสงานต่างๆ ทุกครั้งทุกคนจะมีความผูกพันกับช้างเสมอ ยากที่จะแยกออกจากกันได้ ชาวทวยหลายชีวิตได้อาศัยอยู่ร่วมกันและประพฤติปฏิบัติในระบบพึ่งพาอาศัยกัน เป็นเวลาหลายชั่วอายุคน โดยมีหลักพุทธธรรมที่มีอยู่ในภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวทวย เพื่อเป็นการสอนลูกหลานให้เคารพในกฎธรรมชาติ ไปลา มาไหว้ ทุกคนต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยให้ยึดถือศาลประจำเป็นหลัก (ศาลประจำ คือ สถานที่เก็บเชือกบาศ หรือเชือกปะกำ ทางภาคใต้ เรียกเชือกพวน เป็นบ่วงสำหรับคล้องช้าง ทำด้วยหนังควายแห้ง เชือกบ่วงบาศนี้บรรดาความและหมอช้างถือว่าเป็นเชือกศักดิ์สิทธิ์) การให้ความเคารพต่อช้างก็เท่ากับการเคารพศาลประจำ ด้วย การเคารพศาลประจำก็เท่ากับการเคารพบรรพบุรุษ คนกับช้างเปรียบเสมือนสมาชิกในครอบครัวที่มีความผูกพันกันอย่างแนบสนิทตามฐานะอายุของช่างและคน ถ้าเปรียบช่างมีอายุมากกว่าก็เปรียบให้ช่างเสมือนเป็นพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ เป็นต้น ถ้าช่างมีอายุน้อยกว่าก็เปรียบให้ช่างเสมือน น้อง ลูก หลาน เป็นต้น หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องสูญเสียหรือล้มตายไป ผู้ที่อยู่ก็เสียใจเป็นธรรมดา สุดท้ายก็ได้มีการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ตามฐานะ (ประกิต กลางพัฒนา, 2560)

ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่านักเรียนในท้องถิ่นบ้านตากกลางยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวกับช่างและความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับช่างเพราะมาจากที่ได้ทำการทดสอบความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับช่างแล้วพบว่าส่วนใหญ่ได้คะแนนน้อยมาก นอกจากนี้ผู้วิจัยจะได้นำ หลักสูตรท้องถิ่น ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการจัดการเรียน การสอนทั้งในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติ ในทางทฤษฎีนั้นจะดำเนินการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนและในทางปฏิบัตินั้น โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเข้าฝึกปฏิบัติงานในศูนย์คหศึกษา ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ได้หลักสูตรท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของชุมชน นักเรียน ครู และเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาและแนวทางในการประกอบอาชีพของนักเรียนที่ได้ศึกษาตามหลักสูตรท้องถิ่นนี้ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง คชศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนช่างบุญวิทยา
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง คชศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง คชศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนช่างบุญวิทยา อำเภอท่าตูม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 15 คน

1.2 ผู้ร่วมวิจัย ในการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง คชศึกษาในครั้งนี้มีจำนวน 4 คน ดังนี้

- 1) ครูวิชาการโรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านวิชาการของโรงเรียนจำนวน 1 คน
- 2) ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 1 คน
- 3) ครูภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีความรู้และประสบการณ์ในการเลี้ยงช้าง บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง คชศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง จำนวน 10 ข้อ สำหรับสัมภาษณ์ ครูวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับความต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนโรงเรียนช่างบุญวิทยา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา เรื่อง คชศึกษา โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

2.2 แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องคชศึกษาแบบมีโครงสร้าง จำนวน 6 ข้อ สำหรับสัมภาษณ์ ครูวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับความต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนโรงเรียนช่างบุญวิทยา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา เรื่อง คชศึกษา

2.3 หลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนโรงเรียนช่างบุญวิทยาเรื่อง คชศึกษา ประกอบด้วย 7 แผนการจัดการเรียนรู้

2.4 แบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของหลักสูตรท้องถิ่นฉบับร่าง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 19 ข้อ

2.5 แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 24 ข้อ

2.6 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาเรื่องคชศึกษา สำหรับนักเรียนโรงเรียนช่างบุญวิทยา เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 37 ข้อ

2.7 แบบวัดภาคปฏิบัติเรื่องคชศึกษา

2.8 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บข้อมูลก่อนดำเนินการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง คชศึกษา โดยสัมภาษณ์ครูวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560

3.2 ทดสอบเพื่อวัดความรู้พื้นฐานของนักเรียนเรื่อง คชศึกษา ก่อนเรียนหลักสูตรท้องถิ่นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง คชศึกษา โดยใช้ข้อสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ จำนวน 4 ตัวเลือก ให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว และทดสอบภาคปฏิบัติโดยใช้แบบวัดภาคปฏิบัติ

3.3 การเก็บข้อมูลหลังการใช้หลักสูตรท้องถิ่นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง คชศึกษา โดยการทดสอบวัดความรู้หลังเรียน และสอบถามเพื่อทราบความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นของนักเรียน 15 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการข้อมูลจากการวิจัยการวิจัยครั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อตอบปัญหาการวิจัย มีการดำเนินการดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสอบถามและสัมภาษณ์ ครูวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ดำเนินการโดย ใช้วิธีตีความสร้างข้อสรุปจากข้อมูลและสถานการณ์จากการสัมภาษณ์

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากเครื่องมือวิจัย มีดังนี้

4.2.1 การประเมินหลักสูตรท้องถิ่นโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2.2 การประเมินแผนการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2.3 การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ก่อนเรียนและหลังเรียนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่าความแตกต่างระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

4.2.4 การวัดภาคปฏิบัติ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง คชศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนช่างบุญวิทยา

ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและครูภูมิปัญญาท้องถิ่น สรุปได้ว่า ในภาพรวมทั้งครูวิชาการ ครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความต้องการให้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องคชศึกษาในระดับมากเนื่องจากบริบทของหมู่บ้านเหมาะสม เนื้อหาเหมาะสมกับตัวผู้เรียน และได้เรียนรู้ทฤษฎีตามหลักวิชาการ แล้วจะได้ปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จะได้ฝึกปฏิบัติทั้งที่โรงเรียนและที่บ้านโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลผลผลิตของนักเรียน จะส่งเสริมให้นักเรียนมีรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น นำเอาความรู้จากหลักสูตรท้องถิ่นไปประกอบอาชีพในอนาคต

ผลการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นฉบับก่อนใช้สอน โดยการร่วมกันศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 วิสัยทัศน์ของโรงเรียนช่างบุญวิทยา และเนื้อหาคชศึกษา ระหว่างผู้วิจัย ครูวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ข้อสรุปว่าควรจัดทำหลักสูตรฉบับร่างโดยการร่างตามองค์ประกอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเรียงตามหัวข้อต่อไปนี้ ความนำ วิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ โครงสร้าง ระยะเวลาเรียน การวัดและประเมินผล หน่วยการเรียนรู้ และแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ และ แผนการจัดการเรียนรู้ มีส่วนประกอบดังนี้ คือ หัวเรื่อง สาระสำคัญ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล กิจกรรมเสนอแนะ บันทึกผลการจัดการเรียนรู้และข้อคิดเห็นของผู้บริหาร ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 7 หน่วยดังนี้

- 1) ศาลปะกำพิธีกรรมของคนกับช้าง
- 2) ร้อยเรื่องเมืองช่างสุรินทร์
- 3) คชลักษณะในโครงสร้างของช้าง
- 4) ทักษะในการดูแลสุขภาพช้าง
- 5) วัฒนธรรมของคนกับช้าง
- 6) การอนุรักษ์ช้าง
- 7) ปัญหาของช้างไทยในปัจจุบัน

2. ผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง คณิตศาสตร์ ปฐมวัย

นักเรียนที่ได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่น มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีผลการวัดภาคปฏิบัติในระดับดีมาก และพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นในระดับดีมาก ดังรายละเอียดในตาราง 1 ตาราง 2 และตาราง 3 ตามลำดับ

ตาราง 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนตาม หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง คณิตศาสตร์ของนักเรียนจำนวน 15 คน โดยใช้สถิติ The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Rank Test

คนที่	คะแนนก่อนเรียน (37คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (37 คะแนน)	d_i	ลำดับที่ของ d_i	T^+	T^-
1	16	31	-15	14.5	0	15
2	13	25	-12	18	0	12
3	13	16	-3	2.5	0	3
4	14	22	-8	5.0	0	8
5	17	28	-11	13.5	0	11
6	15	27	-12	18	0	12
7	20	22	-2	1.0	0	2
8	16	27	-11	13.5	0	11
9	15	20	-5	4.0	0	5
10	14	26	-12	18.0	0	12
11	15	25	-10	7.0	0	10
12	15	30	-15	14.5	0	15
13	12	21	-9	6.0	0	9
14	14	25	-11	13.5	0	11
15	16	19	-3	2.5	0	3
ผลรวมของอันดับที่					0	139

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 2 ผลการวัดภาคปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง คชศึกษา จำนวน 15 คน

คนที่	คะแนนการวัดภาคปฏิบัติ (100 คะแนน)	ร้อยละ	ระดับคุณภาพ
1	81	81	ดีมาก
2	86	86	ดีมาก
3	82	82	ดีมาก
4	84	84	ดีมาก
5	86	96	ดีมาก
6	84	84	ดีมาก
7	83	88	ดีมาก
8	82	82	ดีมาก
9	82	82	ดีมาก
10	80	80	ดีมาก
11	80	80	ดีมาก
12	86	86	ดีมาก
13	85	85	ดีมาก
14	84	84	ดีมาก
15	82	82	ดีมาก
เฉลี่ย	83.1	83.1	ดีมาก

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง คชศึกษามีผลการวัดภาคปฏิบัติเฉลี่ยร้อยละ 83.1 อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก

ตาราง 3 ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นของนักเรียน

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ	
		\bar{X}	แปลผล
1.	ด้านเนื้อหาการเรียนรู้		
	1. เนื้อหาการเรียนรู้เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของนักเรียน	3.97	มาก
	2. เนื้อหาการเรียนรู้ที่เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.13	มาก
	3. เนื้อหาการเรียนรู้ส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนมีความตระหนักส่งเสริมให้ช่วยกันอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม	4.07	มาก
	4. เนื้อหาการเรียนรู้มีความน่าสนใจ	4.03	มาก

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ	
		\bar{X}	แปลผล
2.	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน		
	1. ครูเตรียมการสอนและมีความพร้อมที่จะสอน	3.87	มาก
	2. ครูมีความรู้ในเนื้อหาที่จะสอน	3.77	มาก
	3. กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย เช่น การสนทนา และการฝึกปฏิบัติ	3.77	มาก
	4. นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	4.20	มาก
	5. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนใช้กระบวนการกลุ่ม	4.03	มาก
3.	ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้		
	1. สื่อการสอนมีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน	4.00	มาก
	2. สื่อการสอนมีความหลากหลาย	4.10	มาก
	3. ครูใช้สื่อการสอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ	4.03	มาก
	4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	4.00	มาก
	5. นักเรียนมีโอกาสศึกษานอกสถานที่ที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้	3.90	มาก
4.	ด้านการวัดและประเมินผล		
	1. ครูแจ้งวิธีการวัดผลและประเมินผลให้นักเรียนทราบล่วงหน้า	4.07	มาก
	2. ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เช่น การตอบคำถาม การทำแบบฝึกหัด การทำกิจกรรมในห้องเรียน การนำเสนอผลงาน	4.13	มาก
	3. ครูแจ้งผลการเรียนหรือผลงานที่นักเรียนปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนทราบจุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข	4.3	มาก
	4. การประเมินตรงตามเนื้อหาการเรียนรู้ที่เรียน	4.07	มาก
	5. การประเมินมีความเที่ยงตรง ยุติธรรม	4.37	มาก

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีความเหมาะสม เนื่องจาก ได้รับความร่วมมืออย่างดีจาก ครูวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการจัดทำหลักสูตรฉบับร่างและผู้วิจัยได้ทำเนื้อหาเรื่องศศึกษาอย่างละเอียดเพื่อร่างหลักสูตรตามองค์ประกอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยจัดทำหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่นได้รับการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 ท่าน อยู่ในระดับมาก ทำให้ผู้วิจัยได้หลักสูตรฉบับร่างที่เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ได้รับการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 ท่าน

อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญให้แก่ไขข้อความบางส่วนเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ของหลักสูตรท้องถิ่นและสามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้ได้

2. ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สรุปได้ว่า ในภาพรวมทั้งครูวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นักเรียนได้นำเอาความรู้ที่ได้จากหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ในโครงการมัคคุเทศก์น้อย ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไม่ให้หายไป คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความต้องการให้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องคชศึกษา เนื่องจากบริบทของหมู่บ้านเหมาะสมเพราะเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดสุรินทร์ เนื้อหาเหมาะสมกับตัวผู้เรียน และการได้เรียนรู้ ทฤษฎีตามหลักวิชาการ แล้วได้ปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ได้ฝึกปฏิบัติทั้งที่โรงเรียน และที่บ้านโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลผลผลิตของนักเรียน และน่าจะสามารภนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้จริง เพราะมีวัฒนธรรมเฉพาะซึ่งช่วยให้นักเรียนไม่ลืมท้องถิ่น รักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น และ นำเอาความรู้เรื่องคชศึกษาไปใช้ประกอบอาชีพในอนาคตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ผลวิจัยที่พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิชาภัทร ณะงาตุนันท์ (2556) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องสุรินทร์ ถิ่นประสาธ สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลัง เรียนสูงกว่าก่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องคชศึกษา พบว่า นักเรียนพึงพอใจ ต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง คชศึกษาในระดับมาก เพราะเนื้อหาในหลักสูตรทำให้เกิดความ รักและผูกพันกับช้าง ไม่ลืมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพราะได้รับการถ่ายทอดความรู้จากครูภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น วัฒนธรรมและพิธีกรรมดั้งเดิมของชาวกวยที่ผู้วิจัย เริ่มเหลือน้อยแล้วและนักเรียนสุขใจเมื่อได้เห็นช้างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ครูผู้สอนที่จะนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้จะต้องเตรียมความพร้อมในด้านสื่อการเรียนการสอน วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น และในกรณีที่ต้องนำนักเรียนไปศึกษาสถานที่ประกอบการจริงควรมีการนัดหมายกับครูภูมิ ปัญญาท้องถิ่นให้พร้อมก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการ และเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งมีหลักสูตรท้องถิ่นที่ควรพัฒนาและนำเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอน ดังนี้คือหลักสูตรคชศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เจริญ ไวรวัจนกุล และคณะ. (2553). *วัฒนธรรมลุ่มน้ำมูล : กรณี เขมร ลาว ส่วย จังหวัดสุรินทร์*. สุรินทร์ : ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ วิทยาลัยครูสุรินทร์.
- ธวัช ปุณโณทก. (2527). *ประวัติหัวเมืองอีสานตอนล่าง*. ในสมมติอีสานใต้ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- นิชาภัทร ณะงาตุนันท์. (2556). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องสุรินทร์ ถิ่นประสาธ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ประกิต กลางพัฒนา. (2560). สัมภาษณ์วันที่ 15 พฤศจิกายน 2560.
- พิทยารัตน์ เรืองรัมย์. (2558). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การปลูกผักสวนครัว ไร้สารพิษ*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย